

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

кафедра історії держави, права та політико – правових учень

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проект з науково-педагогічної роботи

та соціальних питань і розвитку

проф. Різник С.В.

серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напряму підготовки

081 ПРАВО

(шифр і назва напряму підготовки)

факультету

юридичного

(назва факультету)

галузь знань 08 «Право»
освітня програма «ПРАВО»
(назва освітньої програми)
освітнього рівня «БАКАЛАВР»

(назва освітнього рівня)

галузь знань 08 ПРА
(шифр і назва галузі знань)
Спеціальність 081 ПРАВО
(шифр і назва спеціальності)]

Робоча програма **Історія держави і права зарубіжних країн** для студентів за напрямом підготовки **08 ПРАВО**, спеціальність **081 ПРАВО**.

Розробники:

Тищик Борис Йосипович, к. ю. н., професор, завідувач кафедри історії держави, права та політико – правових вчень;

Липитчук Ольга Василівна, к. ю. н., доцент кафедри історії держави, права та політико – правових вчень.

Кольбенко Андрій Володимирович, к. ю. н., доцент кафедри історії держави, права та політико – правових вчень.

Федущак-Паславська Г.М. к. ю. н., доцент кафедри історії держави, права та політико – правових вчень.

Гутів Богдан Ігорович к. ю. н., кафедри історії держави, права та політико – правових вчень.

Робоччу програму розглянуто на засіданні кафедри історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка
Протокол № «1» від «30» серпня 2022 р.

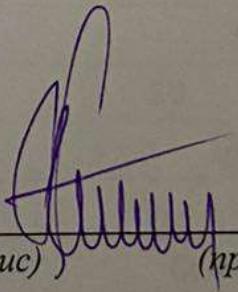
Завідувач кафедри історії держави, права та політико-правових учень
(проф. Бойко І.Й.)

« 30 » серпня 2022 року

Схвалено Вченовою радою юридичного факультету

Протокол № 2 від «30» серпня 2022 р.

« 31 » серпня 2022р.

Голова _____
(підпись) (д.ю.н.Бурдін В. М.)
(прізвище та ініціали)

© Тищик Б.Й., Липитчук О.В.,
Кольбенко А.В., Гутів Б.І.2022

© ЛНУ ім. Івана Франка, видання
українською мовою, 2022

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(Витяг з програми навчальної дисципліни спеціалізації
«Історія держави і права зарубіжних країн»)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Галузь знань 08 ПРАВО (шифр, назва)		Нормативна
Модулів - 2	Напрям 081ПРАВО (шифр, назва)		Рік підготовки: 2022 - 2023н.р.
Змістових модулів - 4		1- й	1 -й
		Семестр	
Загальна кількість годин - 150 год.		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 год самостійної роботи студента – 70год	Освітній рівень: бакалавр	48 год	14 год
		Практичні	
		32	6 год.
		Лабораторні	
		---	---
		Самостійна робота	
		70	130 год
		IндЗ:	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних зняття до самостійної індивідуальної роботи становить:

Для денної форми навчання – 1,14%

Для заочної форми навчання – 0,62%

2.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ « Історія держави і права зарубіжних країн»

Мета навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» – оволодіння методами правового аналізу явищ минулого та сучасності, розуміння історичного коріння сучасних суспільно-політичних та державно-правових явищ, прогнозування їхнього розвитку, розв'язання складних практичних проблем у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю.

Загальноосвітня (навчальна) – сприяти становленню сучасного висококваліфікованого фахівця-юриста; на підставі вивчення права як специфічного соціального явища.

Розвиваюча – формувати й розвивати правові знання студентів, навчити їх аналізувати нормативно-правові акти та інші документи, виробити навички самостійного аналізу державно-правових явищ, уміння застосовувати отримані знання при оцінюванні конкретної ситуації, сприяти оволодінню уміннями та навичками, які потрібні у професійній діяльності.

Виховна – формувати переконання та ціннісні орієнтації студентів відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості, виховувати активну громадську позицію, сприяти усвідомленню ролі та значення юридичної діяльності в становленні Української держави; сприяти розвитку в майбутніх юристів правової свідомості і правової культури, професійних й особистих якостей. навч

Місце альної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця

Підготовка фахівця неможлива без оволодіння ним теоретичними та практичними знаннями з правознавства. За умови постійного оновлення законодавства місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця полягає не лише у вивенні загальнознаних теоретичних правових постулатів і основних положень чинних нормативно-правових актів, а і у здійсненні наукового аналізу законодавства та практики його застосування. Мета викладання – оволодіння студентами сукупністю знань в обсязі правового регулювання суспільних відносин та формування юридичного мислення на основі здобутих правових знань, підготовка кваліфікованих фахівців.

Інтегровані вимоги до знань та умінь з навчальної дисципліни

В результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- предмет і метод історії держави і права зарубіжних країн;
- сучасний стан і проблеми науки історії держави і права зарубіжних країн;
- розвиток суспільного ладу на різних етапах історії зарубіжних країн;
- систему органів влади в країнах стародавнього світу, в середні віки, новий та новітній часі;
- основні джерела рабовласницького, феодального та буржуазного права;
- основні державно-правові інститути в зарубіжних країнах у визначені періоди історії;
- витоки основних принципів континентальної, ангlosаксонської та змішаної систем права.

Вміти:

- вільно володіти поняттями і категоріями, які увійшли в теоретико-методологічний арсенал загальнолюдської політичної і правової культури;
- використовувати суспільно-політичний досвід всесвітньої історії в побудові сучасної держави;
- аналізувати історичні законодавчі акти;
- аналізувати історичну практику роботи законодавчої, виконавчої та судової влади в державах Європи, Азії та Америки;
- використовувати в практичній діяльності знання основних принципів континентальної, англосаксонської та змішаної систем права;
- робити вірні прогнози в сучасному суспільно-політичному житті;
- систематизувати та узагальнювати сучасний досвід держав в державно-правовому будівництві.

Предметом навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є вчення про державу і право загалом в історичній ретроспективі з найдавніших часів до сьогодення, зокрема з історичними типами і формами держави і права, політичними установами та правовими інститутами в їх

Завдання навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»:

- загальна підготовка студентів у питаннях держави і права, вироблення в них особливого юридичного мислення, необхідного для засвоєння та застосування права;
- створення необхідних передумов для найкращого засвоєння таких дисциплін, як теорія держави і права, історія політичних вчень, державне та міжнародне право, а також інших юридичних дисциплін, включаючи цивільне, кримінальне право і процес;
- сприяння формуванню наукового підходу до процесів, які відбуваються в іншій країні і в усьому світі;
- розвиток вміння вірно і гуманно оцінювати поведінку людей, які за своїм волевиявленням або випадково стали об'єктом чи суб'єктом державноправової діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

загальні компетентності:

- здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, уміння виділяти чинники, значимі для виникнення, розвитку і регуляції стану тих чи інших державно-правових явищ та процесів;
- здатність спілкуватися державною мовою усно та письмово, добре володіти термінологією, що використовується для характеристики державно-правових явищ та процесів в різні історичні періоди;
- уміння встановлювати і розуміти хронологічні межі існування державно-правових форм, виокремлювати їх етапи, характеризувати стан, динаміку і наслідки;
- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями, використовуючи різні джерела та можливості;

- здатність проведення дослідження, уміння правильно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій дискусії;
- визначати основні тенденції, зв'язки та взаємовплив соціально-економічних, політичних, соціо- та етнокультурних, релігійних тощо явищ і процесів в історичній динаміці державно-правового простору, на сучасній стадії його розвитку та прогнозувати його розвиток у майбутньому;
- здатність бути критичним та самокритичним до власних досліджень державноправових явищ, враховувати інтереси та мотиви поведінки інших осіб.

фахові компетентності:

- знання історії розвитку державних та правових інститутів у світі;
- розуміння причин та механізмів виникнення, формування і розвитку, умов забезпечення стійкості державно-правових систем в різних соціально-економічних, політичних, соціо- та етнокультурних середовищах;
- застосування належних методів дослідження, створювати моделі процесів правотворення і правозастосування у певних державно-правових системах в їх історичному розвитку;
- навички логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру та історичного значення;
- розуміння суті правотворення і правозастосування в конкретних державноправових умовах співвідносно до характеру історичного процесу.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен продемонструвати наступні результати навчання:

1) соціально-гуманітарна ерудованість:

- здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання;
- проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (історико-правові пам'ятки права, нормативно-правові акти, наукова література);
- на основі досліджуваної проблеми державно-правових явищ та процесів в історичній ретроспективі формулювати власні судження;
- давати короткий висновок щодо окремих проблем з наведенням аргументів;
- оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

2) дослідницькі навички:

- узгоджувати план власного дослідження і самостійно формувати матеріали за визначеними джерелами;
- дотримуватися академічної добродетелі;
- використовувати різні джерела інформації для засвоєння проблемних питань державно-правового розвитку в історичній ретроспективі;
- самостійно визначати та формулювати питання, з яких потрібна допомога і діяти відповідно до рекомендацій.

3) комунікація:

- вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно використовувати правничу термінологію;
- викладати матеріал з історико-правових проблем у такий спосіб, щоб розкрити зміст основних питань;

- відтворювати зміст основних етапів розвитку історико-правових явищ та процесів, демонструючи їх розуміння;

4) професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій:

- збирати та опрацьовувати інформацію з різних джерел;
- активно використовувати інформаційні технології для пошуку історикоправових документів та наукової літератури;
- користуватися комп'ютерними програмами у межах стандартного програмного забезпечення з використанням різних можливостей;
- працювати в групі як учасник, формуючи власний внесок у виконання завдань групи .

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

« Історія держави і права зарубіжних країн.»

Змістовий модуль I. « Стародавня держава та право».

ЗАКОНИ ВАВИЛОНСЬКОГО ЦАРЯ ХАММУРАПІ

Тема 1

(4 год.)

План 1 заняття

1. Виникнення рабовласницької держави і права. Причини характерні ознаки і види.

2. Особливості країн Стародавнього Сходу. Три відомства в цих країнах. 3. Утворення, розвиток та падіння Вавилонської держави.

4. Суспільний лад Вавилону.

5. Державний устрій Вавілону.

2 заняття

1. Джерела права у Стародавньому Вавилоні. Причини видання та система законів царя Хаммурапі.

2. Форми власності на землю і рабів.

3. Регулювання цивільних(майнових) та зобов'язальних(договірних) правовідносин у Вавилоні.

4. Шлюбно-сімейне і спадкове право.

5. Кримінальне право. Злочини і покарання. Закріплення соціальної нерівності.

6. Пережитки первіснообщинного ладу. Судовий процес. Докази.

Методичні вказівки до вивчення теми

Завданням семінару є вивчення характерних рис рабовласницької держави і права країн Стародавнього Сходу. Для правильного і повного розуміння особливостей розвитку стародавнього Вавилону слід проаналізувати його суспільний і державний лад. Відсутність довгий час приватної власності на землю, збереження сільської общини, поєднання патріархальних форм рабства з пережитками родового ладу, східний деспотизм як форма державної влади - все це знайшло своє відбиття у вавилонському праві.

При підготовці до семінару важливе значення має ознайомлення з першоджерелами, зокрема з текстом законника Хаммурапі. Вивчення і аналіз законника допоможе студенту глибше зрозуміти особливості соціальних і державно-правових інститутів однієї з характерних держав, які вперше виникли в історії людства.

Завдання

Скласти схему структури центральних і місцевих органів державної влади і управління Вавилону.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник. – К.: «Істина», 2005. С. 19 – 63.
2. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид.дім «ІнЮре», 2003. С. 11 – 44.
3. Тищик Б.Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу. Навч. пос. – Львів: «Світ», 2001. С. 10 – 59.
4. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. – К.: «Либідь», 2000. С. 132 – 190.
5. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид.дім «ІнЮре», 2002. С. 5 – 35.

Література додаткова:

- Воробйов-Десятовський В.С. і ін. Нариси історії Стародавнього Сходу. – К.: «Рад. школа», 1957; Замаровський В. Спочатку був Шумер. – К.: «Веселка», 1983.

ДЕРЖАВНІСТЬ І ПРАВО СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

Тема 2

(2 год.)

План

1. Характерні риси та особливості античних країн. Суспільно-політичний лад Греції «Гомерівської доби».
2. Розклад первіснообщинного ладу і утворення Афінської держави. Реформи Тезея.
3. Причини проведення, зміст та наслідки реформ Солона.
4. Тиранія Пісістрата. Реформи Клісфена та продовження демократизації суспільства.
5. Греко-перські війни. Реформи Ефіальта і Перікла. Припинення існування держави.
6. Суд, судочинство та основні риси права Афінської держави.
7. Державний устрій: народні збори, рада 500, геліея, колегія 10-ти стратегів, архонти, ареопаг, армія.
8. Державність і право Спарти.

Методичні вказівки до вивчення теми

Процес утворення і формування держави в Греції становить великий інтерес щодо вивчення питання про походження держави і права взагалі. Утворення грецької держави і, зокрема, Афінської держави, є класичним зразком формування держави на розвалинах первіснообщинного ладу.

У процесі підготовки семінару треба звернути увагу на аналіз змісту реформ Тезея, Солона і Клісфена, на утворення органів державної влади і управління, їх структуру, функції, форми і методи діяльності.

Завдання для самостійної роботи

Скласти схему державного апарату Афінської республіки.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «ІнЮре», 2003. С. 45 – 66.
2. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 36 – 52.
3. Тищик Б. Й. Історія держави і права Стародавнього світу. Навч. пос. – Львів: «Світ», 2001. С. 138- 216.

4. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2002. С. 59 – 74.

Література додаткова:

Історія Стародавнього світу. Ч.2 / За ред. Ю.С. Крушкол. – К.: «Вища школа», 1976. С. 12 – 99; Сергеев В.С. Історія Стародавньої Греції. – К.: «Радянська школа», 1950. Вибірково.

ДЕРЖАВА І ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Тема 3

(4 год.)

План

I заняття

1. Організація римського суспільства до утворення держави (X – VI ст. до н.е.).
2. Реформи царя Сервія Тулія та їх роль у формуванні держави.
3. Виникнення римської республіки та її суспільний устрій.
4. Державний устрій Риму в період республіки.
 - a/ народні збори, їх види і роль в державному механізмі;
 - b/ сенат; його формування, структура та компетенція;
 - c/ магістратура(види, порядок та принципи формування, компетенція);
 - d/ збройні сили та їх роль в державі;
 - e/ судова система;
 - f/ управління провінціями.

5. Джерела римського права в період республіки:

- a/ звичаї, звичаєве право, закони, сенатусконсульти;
- b/ закони XII таблиць;
- c/ преторське право; право народів;
- d/ діяльність римських юристів.

6. Суд і процес у Римі.

II заняття

1.Криза рабовласницького способу виробництва і республіканського ладу:

- a) причини, зміст та наслідки законодавства братів Гракхів;
- b) повстання рабів;
- c) військова реформа Марія;
- d) диктатура та тріумвірати.

2.Перехід від республіки до монархії. Суспільний та державний устрій Римської держави в період принципату та домінату.

3. Причини, зміст та наслідки реформ імператора Діоклетіана.

4. Реформи імператора Константина. Поділ імперії. Падіння західно-римської держави.

5. Джерела права в період імперії:

- a) законодавча діяльність імператора;
- b) діяльність юристів;
- c) кодифікації права;

6. Рецепція римського права у Європі.

Методичні вказівки до вивчення теми :

Історія Риму являє собою завершення процесу розвитку рабовласницької суспільно-економічної формації. Римська держава є останнім і найбільш досконалім зразком типу рабовласницької держави в її античній формі. Рабовласницький спосіб виробництва досяг тут найвищого ступеня свого розвитку. Разом з тим з особливою силою в римському суспільстві виступили протиріччя цього способу, що привели його до загибелі.

Римська держава переросла в процесі свого розвитку з невеликої міської общини в могутню, світову державу, форми якої змінювались. Римське право стало класичною системою права, універсальною для античного суспільства. Воно пережило падіння римської держави і вплинуло на розвиток права в наступні періоди історії людства /рецепція римського права/. З

Римом пов'язане виникнення християнства як однієї з панівних світових релігій. Все це необхідно мати на увазі при підготовці до даного семінару. Тема охоплює широкий період розвитку Римської держави і права, тому при підготовці питань слід абстрагуватись від загальноісторичних подробиць, деталей, а звернути увагу на державний механізм в процесі його розвитку і змін, характерні риси права тощо.

Завдання

Скласти схему державного устрою Риму в період республіки; в період принципату; в період домінату.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 160 – 224.
2. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 53 – 73.
3. Орач Є. М., Тищик Б.Й. Римське приватне право. Підручник. – К.: «Ін Юре», 2012. Вибірково.
4. Тищик Б.Й. Держава і право Стародавнього Риму. Текст лекцій. Л. : Вид. юрид. факту ЛНУ, 1998. С. 5 – 198.
5. Тищик Б.Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу. Навч. пос. – Л.: «Світ», 2001. С. 217 – 380.
6. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2002. С. 75 – 105.

Література додаткова:

- Балух В.О., Коцур В.П. Історія Стародавнього Риму. Навч. пос. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. Вибірково; Крип'якевич І. Всесвітня історія: у 3-х кн. Кн.1. – К.: «Либідь», 1995. С. 254 – 426 (вибірково); Історія Стародавнього світу. Ч.2 / За ред. Ю.С. Крушкол. – К.: Вища школа, 1976. С. 193 – 390 (вибірково); Історія європейської інтеграції від Римської імперії до європейського Союзу: монографія / за заг. ред. І. Яковюка. Київ: Ред. журн. «Право України», 2012. 208 с. URL: Катрич В. Держава і право Стародавнього Риму. К.: Вид-во Київськ. ун-ту, 1974. 113 с.

Змістовий модуль II. « Держава та право періоду Середньовіччя ».

ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНКІВ

Тема 4

(2 год.)

План

1. Утворення і розвиток держави Франків. Особливості цього процесу.
2. Суспільний лад франків. Процес феодалізації суспільства. Реформи К. Мартелла.
3. Державний устрій Франків. Діяльність Карла Великого. Утворення імперії.
4. Джерела права у Франків. Виникнення, структура, та загальна характеристика «Салічної правди».
5. Регулювання цивільних, сімейних та спадкових правовідносин.
6. Регулювання кримінальних правовідносин.
7. Суд і процес у державі Франків.
8. Верденський договір 843р. та розпад франкської держави.

Методичні вказівки до вивчення теми

Метою семінару є висвітлення причин і особливостей утворення і розвитку держави і права Франків. Цей процес має ряд характерних рис, на які треба звернути увагу /фактор завоювання, перехід від родового ладу до феодалізму/.

“Салічна правда” - важливий пам’ятка звичаєвого та ранньофеодального права, складений в період переходу від первіснообщинного до феодального ладу. Вивчення змісту “Салічної правди” і її зрозуміння є головним завданням при підготовці до семінару. Аналіз статей “Салічної правди” дає можливість з’ясувати ряд питань щодо формування різних по правовому становищу соціальних груп населення, правових інститутів в процесі розпаду первіснообщинного ладу і переходу до феодального суспільства.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 270 – 298.
2. Історія держави і права зарубіжних країн. Середні віки / За ред. проф. Б.Й. Тищика. – Л.: «Світ», 2006. С. 17 – 20, 42 – 70.
3. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид дім «Ін Юре», 2002. С. 106 – 122.

Література додаткова:

Войтович Л., Козак Н. і ін. Medium aevum: Середні віки. Підручник. Л.: «Тріада плюс», 2010. С. 65 – 90.; Крип'якевич І. Все світня історія: у 3-х кн. Кн. 2. – К.: «Либідь», 1995. С. 45 – 63; Ададуров В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII століття). Львів: Вид-во УКЦ, 2002. 412 с. Трофанчук Г. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела: навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2018. 352 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk709942.pdf>

ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ФРАНЦІЇ

Тема 5

(2 год.)

План

1. Виникнення та розвиток феодальної французької держави, в IX – XII ст. Реформи Людовика IX.
2. Зміни в суспільно-політичному ладі та виникнення станово-представницької монархії.
3. Порядок формування, структура та компетенція Генеральних Штатів і Паризького Парламенту. Виникнення прокуратури та адвокатури.
4. Реформи кардинала Рішельє та Людовика XIV та їх роль у становленні абсолютизму.
5. Державний устрій Франції в період абсолютизму.
6. Джерела та характерні риси права середньовічної Франції.

Методичні вказівки до вивчення теми

Становлення середньовічної держави і права у Франції є своєрідним зразком, еталоном розвитку феодальної державності і правової системи взагалі. Тут чітко простежуються періоди розвитку цієї державності: феодальної роздробленості, станово-представницької і абсолютної монархії. Тут чи не вперше у Європі виник інститут прокуратури і адвокатури, введено продаж державних цивільних і військових посад.

Характерними у становленні абсолютизму, який носив “чистий”, завершений характер, є діяльність знаменитого кардинала Рішельє і короля Людовика XIV.

Студенту не слід опускати з уваги й характеристику основних галузей та інститутів права.

Завдання

Скласти схеми державного механізму Франції в період станово-представницької та у період абсолютної монархії.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 329 – 378.

2. Історія держави і права зарубіжних країн. Середні віки. Навч. пос. / За ред. проф. Б.Й. Тищика – Л.: «Світ», 2006. С. 71 – 137.
3. Макарчук В.С. Загальна історія держав і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 111 – 114; 125 – 130.
4. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2002. С. 123 – 138.

Література додаткова

Войтович Л., Козак Н. і ін. Medium aevum: Середні віки. Підручник. – Л.: «Тріада плюс», 2010. С. 158 – 166, 237 – 257; Крип'якевич І. Все світня історія: у 3-х кн. Кн. 2. – К.: «Либідь», 1995. С. 81 – 89; Агадуров В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII століття). Львів: Вид-во УКЦ, 2002. 412 с. Трофанчук Г. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела: навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2018. 352 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk709942.pdf>

ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ АНГЛІЇ

Тема 6

(2 год.)

План

1. Утворення, суспільний лад та державний устрій англо - саксонських держав на території Британії.
2. Нормандське завоювання Британії у XI ст. та його вплив на суспільно-політичний устрій країни. Реформи королів Вільгельма I та Генріха II.
3. Велика Хартія Вольностей 1215 р., її зміст та оцінка.
4. Станово-представницька монархія у Англії. Виникнення, структура, компетенція парламенту.
5. Обгороджування селянських та общинних земель. Виникнення «Кривавого законодавства».
6. Виникнення, структура, компетенція англійського парламенту.
7. Встановлення та особливості англійського абсолютизму. Державний устрій Англії в період абсолютизму.
8. Судова система Англії. Виникнення інституту присяжних.
9. Джерела та характеристика основних систем та галузей права середньовічної Англії.

Методичні вказівки до вивчення теми

Державно-правовий розвиток Англії характеризується, крім загальних закономірностей, цілим рядом особливостей, вияснення яких є предметом семінару. Ряд цих особливостей пов'язаний з утворенням і діяльністю англійського парламенту.

Факт завоювання Англії Вільгельмом Завойовником у 1066 р. обумовив своєрідний розвиток феодальної держави і права в Англії, незавершений характер феодальних відносин в цілому.

Спроби англійських феодалів ослабити процес централізації держави не мали такого упіху, як на континенті Європи. Важливе значення в цьому процесі займає конституційний акт “Велика Хартія Вольностей”. Виникнення трьох середньовічних станів обумовило утворення становово-представницького органу - англійського парламенту, який існує донині.

Тому студенту слід висвітлити причини формування і утворення англійського парламенту, його структуру, функції і компетенцію. На особливу увагу заслуговує питання про створення блоку третього стану і нового дворянства, т. зв. “джентрі”, що мало великий вплив на формування структури парламенту, розмежування соціально-політичних інтересів у Англії. При підготовці до семінару слід порівняти англійський парламент з Генеральними Штатами у Франції, вказати на їх схожість і відмінність, пояснити причини відмінностей. Особливості співвідношення різних соціальних верств населення в Англії мали велике значення для дальнього розвитку країни, для результатів англійської революції ХУІІ ст. і формування буржуазної держави і права в Англії.

Завдання

Скласти схему державного механізму Середньовічної Англії в періоди становово-представницької та абсолютної монархії.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 299 – 316.
2. Історія держави і права зарубіжних країн . Середні віки. Навч. пос. / За ред. проф. Б.Й. Тищика. – Л.: «Світ», 2006. С. 227 – 314.
3. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 115 – 118; 130 – 135.
4. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид дім «Ін Юре», 2002. С. 224 – 245.

Література додаткова:

Войтович Л., Козак Н. і ін. Medium aevum: Середні віки. Підручник. – Л.: «Тріада плюс», 2010. С. 102 – 119, 258 – 275; Крип'якевич І. Всесвітня історія: у 3-х кн. Кн. 2. – К.: «Либідь», 1995. С. 90 – 97; Бураков Ю., Питльована Л. Нариси історії Англії нового часу. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Центр Європи, 2003. 128 с.

ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ НІМЕЧЧИНИ

Тема 7

(2 год.)

План

- 1.Утворення, етапи розвитку німецької середньовічної держави і права.
- 2.Суспільний та державний устрій Німеччини в період ранньофеодальної монархії.
- 3.Станово-представницька монархія, її державний устрій. Імперський Сейм, Імперський камеральний суд.
4. Встановлення князівського абсолютизму, його причини і наслідки.
5. Характеристика основних джерел та інститутів права:
 - а) Саксонське та Швабське зерцала.
 - б) Золота булла 1356 р.
 - в) Магдебурзьке право.
 - г) Кароліна 1532 р.

Методичні вказівки до вивчення теми

Історія держави і права Німеччини епохи середньовіччя має ряд характерних особливостей. Це повільний, довгий і складніший, ніж у Англії чи Франції, розвиток феодальних відносин. Це концентрація економічних і політичних інтересів по регіонах, повільне формування єдиного внутрішнього ринку, економічна і політична роздробленість. Специфічною була і станово-представницька монархія - всевладдя великих магнатів - курфюрстів і князів, слабкість німецьких міст. Вона не вела Німеччину до централізації, а навпаки - до встановлення регіонального, т. зв. "князівського" абсолютизму. Цьому сприяли реформація, селянська війна XVI ст., тридцятирічна війна XVII ст. та ін.

Хоч Німеччина у ту епоху була економічно і політично роздробленою, там, однак, з'явилось декілька цікавих кодифікацій права. Ось на це все слід студентам звернути увагу при підготовці даної теми семінару.

Завдання

Скласти схему державного механізму Німеччини в період станово-представницької монархії.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 379 – 412.
2. Історія держави і права зарубіжних країн . Середні віки. Навч. пос. / За ред. проф. Б.Й. Тишка. – Л.: «Світ», 2006. С. 138 – 188.

3. Макарчук В.С. Загальна історії держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 118 – 121; 135 – 137.
4. Тищик Б.Й. Німеччина: історія державності і права (IX ст. – початок ХХІ ст.). – Л.: «Тріада плюс», 2011. С. 5 – 77.

5. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид дім «Ін Юре», 2002. С. 139 – 223.

Література додаткова:

Войтович Л., Козак Н. і ін. Medium aevum: Середні віки. Підручник. – Л.: «Тріада плюс», 2010. С. 135 – 144, 176 – 185, 290 - 312; Крип'якевич І. Всесвітня історія: у 3-х кн. Кн. 2. – К.: «Либідь», 1995.

ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ПОЛЬЩІ

(Х – XVIII ст. ст.)

Тема 8

(2 год.)

План

1. Виникнення польської держави та основні етапи її розвитку.

2. Суспільний лад та державний устрій вотчинної монархії у Х – XIII ст.ст.

3. Зміни у суспільному ладі та державному устрої в період станово-представницької монархії в XIV – XV ст.ст.. Кревська унія 1385 р.

4. Любленська унія 1509 р. та утворення Речі Посполитої.

5. Шляхетська Річ Посполита та її суспільний лад і державний устрій в XVI – XVII ст. Суд. Збройні сили. Брестська церковна унія 1596 р.

6. Зародження конституційної монархії. Чотирирічний сейм. Конституція 1791 року.

7. Джерела та основні риси права.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення процесу виникнення і розвитку Польської феодальної держави, нашої найближчої сусідки, з долею якої тісно пов’язана й доля України, має велике значення. Формування її суспільного устрою, системи центральних і місцевих органів влади й управління, органів суду, збройних сил, правової системи – все це слід ґрунтовно вивчити. Слід звернути увагу на особливості державного устрою феодальної Польщі, зокрема, слабість королівської влади, всесилля магнатської олігархії, гострі соціальні протиріччя, які призвели до поділу Польщі між суспільними державами – Австрією, Прусією і Росією.

Завдання

Скласти схему державного механізму Польської Речі Посполитої.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Історія держави і права зарубіжних країн. Середні віки. Навч. пос. / під ред. проф. Б.Й. Тищика. – Л.: «Світ», 2006. С. 446 – 492.
2. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 143 – 151.
3. Тищик Б.Й. Польща: історія державності і права (Х – початок ХХІ ст.). – Л.: «Світ», 2012. С. 3 – 127.
4. Тищик Б.Й. Історія держави і права Польщі (Х ст. – 1795 р.). Текст лекцій. Л.: Вид. центр юрид. ф-ту ЛНУ ім. І. Франка, 2004. С. 3 – 127.

Література додаткова:

Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі. – Л.: Вид. ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. С. 5 – 250 (вибірково); Бардах Ю., Леснодорський Б., Пиестрачак М.; Kallas Marian. Historia ustroju Polski X – XX w. – Warszawa: Wyd. PWN, 2003. S. 9 – 189.

Змістовний модуль III. «Історія держави та права Нового часу».

ДЕРЖАВА І ПРАВО АНГЛІЇ (1640 – 1918).

Тема 9

(4 год.)

I заняття

1. Причини, етапи і особливості англійської буржуазної революції у XVII ст. Петиція про право 1628 р.

2. Зміни в державному устрої і праві Англії на першому етапі революції. Трірічний акт 1641 р. Велика ремонстрація 1641 р.

3. Проголошення та суспільно-політичний устрій республіки (1649 – 1660 рр.)

Конституційні акти. Прийняття та характеристика Навігаційного акту 1651 року. Знайдя для правління 1653 року.

4. Відновлення монархії 1660 р. Бредська декларація. Акт про скасування залишків феодалізму (1660 р.) і ін.

1. Передумови прийняття, характеристика та значення «Габеас корпус акту» 1679 р.

2. «Славна революція» 1688 – 1689 рр. Конституційні акти:

а/ Біль про права 1689 року;

б/ Акт про престолоспадкування 1701 року;

в/ Акт про посади 1707 року.

II заняття

1. Характерні риси державно-правового розвитку Англії у XVIII – початку XIX ст.

2. Причини, зміст і оцінка виборчої реформи 1832 року.

3. Суть і значення чартистського руху в Англії.

4. Причини, зміст і оцінка виборчої реформи 1867 р.

5. Утворення та характеристика ліберальної консервативної та лейбористської партій.

6. Причини та зміст реформ парламенту Англії 1911 року.

7. Система джерела та характерні риси права Англії після буржуазної революції.

8. Судові реформи 1873 – 1875 та 1881 рр. та їх значення.

9. Створення англійської колоніальної імперії. Управління колоніями.

Методичні вказівки до вивчення теми

Семінар зосереджує увагу на вивченні основних конституційних актів Англії даного періоду, з'ясовує особливості формування і розвитку конституційної монархії і парламентаризму в

Англії. Для розуміння і аналізу змісту конституційних актів необхідно показати соціально-економічні і політичні умови, в яких ці акти видавались.

Для вивчення питань теми необхідно з'ясувати особливості буржуазної революції, охарактеризувати республіку в Англії /1649-1658/, показати причини її падіння, причини і наслідки “славної революції” 1688 р., формування і специфіку політичних угрупувань торів і вігів, їх перетворення в політичні партії консерваторів і лібералів, чартистський рух та утворення лейбористської партії, проведення первісних демократичних реформ виборчого, права. На базі соціально-економічних та політичних відносин необхідно розкрити суть англійської конституційної монархії, складання парламентарного політичного режиму, перетворення Англії в світову державу з великими колоніальними володіннями, джерела і суть її правової основи в цей період.

Завдання

Складіть схему державного механізму післяреволюційної Англії та схему її судової системи.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і право зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 413 – 456.
2. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 157 – 175.
3. Страхов М.М. Історія держави і право зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юрі», 2003. С. 279 – 293.
4. Тищик Б.Й. Історія держави і право зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.). Навч. пос. – К.: «Світ», 2013. С. 10 – 126.
5. Тищик Б.Й. Історія держави і права Великої Британії (XVII ст. – 1918 р.). Навч. пос. – Л.: Вид. центр юрид. ф-ту ЛНУ ім. І. Франка, 2011. С. 4 – 155.
6. Хрестоматія з історії держави і право зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид. дім «Ін Юрі», 2002. С. 295 – 327.

Література додаткова:

1. Англійська буржуазна революція / Под ред. Е.А. Косминского и Н.А. Левицкого. – М.: Політиздат, 1954. 150 с. (вибірково).

УТВОРЕННЯ ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК США (1776 – 1918)

Тема 10.

(4 год.)

I заняття

1. Утворення американських колоній Англії, їхнє економічне та політичне становище.
2. Причини, хід та оцінка війни за незалежність. Рішення Першого та Другого континентального Конгресу.
3. Прийняття, зміст характеристика Декларація незалежності 1776 р.
4. Статті конфедерації 1781 р. та їхня характеристика.
5. Розробка та прийняття Конституції США 1787, її структура, основні принципи, оцінка.
6. Характеристика законодавчої виконавчої судової влади за Конституцією США 1787 р.

II заняття

1. Формування апарату державної влади. Закон про судоустрій 1789 р.
2. Перший цикл поправок до конституції США (1 – 12 поправки). Причини та значення.
3. Громадянська війна в США 1861 – 1865 рр. Законодавство періоду громадянської війни.
4. Економічні та політичні наслідки громадянської війни. Другий цикл поправок до конституції США (13 – 15).
5. Закон «Про реконструкцію Півдня» 1867 року та його значення. Виникнення Ку-клус-клану, суду Лінча. «Чорні кодекси».
6. Утворення, зміст та діяльність республіканської та демократичної партій.

7. Соціально-політичний розвиток країни в кінці XIX ст. – початку ХХ ст. Закон Шермана 1890 р.

Методичні вказівки до вивчення теми

Мета семінару - висвітлити економічні і соціально-політичні передумови утворення держави США, її формування і конституційний розвиток. В центрі уваги семінару є Конституція США 1787 року, її зміст, аналіз і характеристика, історичний розвиток. Для з'ясування теми треба вивчити ряд конституційних актів, зокрема Декларацію незалежності США 1776 р., Статті Конфедерації 1781 року, поправки до Конституції США, ознайомитись з особливостями соціально-економічного і державно-правового розвитку країни. До важливих питань семінару належать особливості розвитку капіталізму в сільському господарстві США, громадянська війна, утворення і роль політичних партій США - демократичної і республіканської, зміст "Чорних кодексів", розвиток різних політичних і профспілкових структур США. Тоді виникають й різні антидемократичні, расистські організації у країні - суд Лінча, Ку-клукс-клан і т.п.

Завдання

Складіть схему державного механізму США в період Нового часу.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Бернхем В. Вступ до правової системи США. – К.: «Україна», 1999. (вибірково).
2. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 457 – 505.
3. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 176 – 195.
4. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. С. 294 – 308.
5. Тищик Б.Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.). Навч. пос. – Л.: «Світ», 2013. С. 127 – 242.
6. Тищик Б.Й. Історія держави і права Сполучених Штатів Америки (XVIII ст. – 1918 р.). Навч. пос. – Дрогобич: «Коло», 2007. С.4 – 131.
7. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред.. проф., чл..-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид дім «Ін Юре», 2002. С. 328 – 357.

Література додаткова:

1. Історія Сполучених Штатів. Нарис / Гол. Ред.. Г. Сінкотта. Переклад. – К.: «Діалог інтернешнл», 1999 (вибірково).
2. . Бернхем В. Вступ до права та правової системи США. К.: Україна, 1999. 554 с. URL: [https://www.twirpx.com/file/596102/..](https://www.twirpx.com/file/596102/)
3. Ригіна О. Історія держави і права Сполучених Штатів Америки:
5. Новітній час (1914-2008 pp.): Курс лекцій. Дрогобич: Вид-во «Коло», 2011. 325
- 6.

ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНЦІЇ В ПЕРІОД 1789 – 1918 pp.

Тема 11

(4 год.)

I заняття

1. Причини, рушійні сили і етапи Великої французької революції.
2. Прийняття Декларації прав людини і громадянина 1789 року. Її зміст та значення.
3. Прийняття, зміст, оцінка першої Конституції Франції 1791 року.
4. Прихід до влади жирондистів, проголошення в 1792 р республіки Законодавство цього періоду.

5. Встановлення якобінської диктатури. Декларація прав людини і громадянина та Конституція 1793 року.

6. Державний устрій якобінської диктатури.

7. Основні соціально-економічні і політичні перетворення якобінців. Причини падіння і оцінка якобінської диктатури.

ІІ заняття

1. Термідоріанський переворот 1794 року. Прийняття та характеристика Конституції 1795 та 1799 років. Період консулату.

2. Проголошення та суспільно-політичний устрій імперії Наполеона Бонапарта.

3. Кодифікації права та їх характеристика:

а/ Цивільний кодекс 1804 р.

б/ Торговельний кодекс 1807 р.

в/ Кримінально-процесуальний кодекс 1808 р.

г/ Кримінальний кодекс 1810 р.

4. Реставрація монархії Бурбонів. «Ліпнева» монархія.

5. Проголошення Другої республіки у Франції. Конституція 1848 року.

6. Друга імперія Наполеона III (1852 – 1870) рр..

7. Паризька Комуна 1871 р. та її державно-політичні і соціально-економічні перетворення.

8. Проголошення та характеристика Третьої республіки у Франції (1870 – 1918 рр.).

Методичні вказівки до вивчення теми

Завданням семінару є вивчити причини, рушійні сили, етапи і результати французької буржуазної революції 1789 року, становлення і форми державності у Франції в період 1789–1870 рр. Зверніть увагу на вивчення змісту і характеристику основних законодавчих актів того часу, зокрема Конституцій 1791, 1793, 1795, 1799, 1848 років.

Важливими є питання про державний лад і політичний режим в період якобінської диктатури, період другої республіки, першої та другої імперії у Франції.

У висновках необхідно показати історичне значення Великої французької революції, зокрема, історичне значення якобінської диктатури та інших форм держави, які виникали в наступні роки, кодифікацій та характерних рис права.

Завдання

Складіть схему державного механізму Якобінської диктатури.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 506 – 573.

2. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 196 – 213.

3. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юрі», 2003. С. 309 – 340, 400 – 416.

4. Тищик Б.Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час(XVII ст. – 1918 р.). Навч. пос. – Л.: «Світ», 2013. С. 243 – 409.

5. Тищик Б.Й. Історія держави і права Франції (1789 – 1918 рр.). Навч. пос. – Дрогобич: «Коло», 2008. С. 4 – 158.

6. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред.. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид. дім «Ін Юрі», 2002. С. 358 – 502 (вибірково).

Література додаткова:

1. Дженджула К.О. Історія Франції. – К.: «Радянська школа», 1954. С. 170 – 231.

2. Тищик Б.Й. Шевчук Л.Е. Франція. Історія держави і права(ІХ-початокXXI ст.) Львів.
Видавництво "Світ".2018

ДЕРЖАВНІСТЬ І ПРАВО АВСТРИЙ ТА АВСТРО-УГОРЩИНИ (XVIII – 1918 р.)

Тема 12.

(2 год.)

- 1.Формування абсолютсько-централістичної держави в Австрії у XVIII ст. Реформи Марії-Терезії і Йосифа II.
- 2.Революція 1848 – 1849 рр. Конституції 1848 і 1849 рр.
- 3.Утворення «двоєдиної» Австро-Угорської монархії (імперії), її конституційне оформлення.
- 4.Державний устрій та політичний режим Австро-Угорської монархії. Місцеве управління та самоврядування.
- 5.Правове становище західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської монархії.
- 6.Причини розпаду монархії та її наслідки.
- 7.Основні джерела права в Австрії та Австро-Угорщині. Кодифікації права.

Методичні вказівки до вивчення теми

Розвиток та суть Австрійської держави у XIX ст. Захоплення чужих земель, перетворення в багатонаціональну країну. Розвиток капіталізму. Центральні органи влади і управління. Правління Меттерніха і революція 1848 р. Утворення політичних партій. Конституція 1849 р. Утворення “двоєдиної монархії”. Конституційні закони 1867 р. Імператорська влада. Центральні і місцеві органи влади і управління. Судова система. Збройні сили. Політичний режим. Органи місцевого самоврядування. Джерела права. Цивільний кодекс 1811 р. Торговельний кодекс 1861 р.

Завдання

Складіть схему державного механізму Австро-Угорщини кінця XIX – початку XX ст.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 293 – 297.
2. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юрі», 2003. С. 347 – 353.
3. Тищик Б.Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час(XVII ст. – 1918 р.). Навч. пос. – Л.: «Світ», 2013. С. 472 – 507.
4. Тищик Б.Й. Історія держави і права Австрії та Австро-Угорщини (Х ст. – 1918 р.). Текст лекцій. – Л.: Вид. центр юрид. Ф-ту ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. С. 4 – 79.
5. Кульчицький В.С., Бойко І.Й. і ін. Апарат управління Галичиною у складі Австро-Угорщини. – Л.: «Тріада плюс», 2002. С. 6 – 73.

Література додаткова:

1. Цольнер Еріх. Історія Австрії / Пер. з нім. / Наук.редактор к.і.н. В. Расевич. – Л.: «Літопис», 2001 (вибірково).
2. Кульчицький В.С. Державний лад і право в Галичині (у другій половині XIX – на початку XX ст.). – Л.: 1966.
3. Кутутяк М. Галичина: сторінки історії. – Івано-Франківськ, 1993 (вибірково).

Змістовий модуль IV. « Історія держави та права Новітнього часу ».

ДЕРЖАВА І ПРАВО США В НОВИЙ ТА НОВІТНІЙ ЧАС

(1918 – 2000 pp.)

Тема 13.

(4 год.)

I заняття

1. Соціально-економічний і політичний розвиток США після I-ї світової війни. Криза 1928 – 1932 рр.

2. «Новий курс» президента Рузвельта:

а/ в промисловості, сільського господарства та фінансовій сфері;

б/ в соціальній та політичній сфері. Закон Вагнера 1935 р.

3. Передумови прийняття, зміст 16 – 21 поправок до конституції США.

4. Законодавство періоду «холодної війни»:

а/ Профспілкове законодавство: закони Тафта-Хартлі /1947 р./ та Лендрама-Гріффіна /1959 р./;

б/ антикомуністичне законодавство: закони Маккарена-Вуда 1950 р. та Хемфрі-Батлера 1954 р.

II заняття

1. Основні напрямки в розвитку державно-правової системи США в післявоєнний період:

а/ централізація, мілітаризація державного апарату;

б/ посилення президентської влади;

в/ роль Конгресу США в державному житті;

г/ роль Верховного суду. Судова система країни.

2. Характеристика виборчого права у США. Порядок обрання президента США та конгресменів.

3. Причини, прийняття та характеристика 22 – 27 поправок до Конституції США.

4. Роль та значення політичних партій у державному житті країни.

5. Основні джерела та характерні риси права.

6. Держава і право США на сучасному етапі.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення історії державно-правового розвитку США в сучасний період має велике значення, оскільки це одна з найбільш розвинених, з цікавими державно-правовими інститутами та давніми демократичними традиціями держава. Завданням даного семінару є висвітлення соціально-економічного і політичного розвитку країни в період після першої світової війни до наших днів, важливих змін в державному устрої і політичному режимі США за цей час.

Під час підготовки до семінару студенту слід уважно вивчити першоджерела, зокрема, ще раз прочитати Конституцію США, знати зміст і значення усіх поправок до неї, показати застосування Конституції на практиці. Зверніть увагу на такі тенденції розвитку державного життя, як централізація державного апарату, посилення президентської влади тощо. Поясніть причини появи у післявоєнний час антидемократичного законодавства; спробуйте розкрити суть і шляхи розвитку американської демократії в сучасний період, порівняти її з процесом становлення демократії в Україні, можливість і доцільність запозичення суспільно-політичного, державно-правового досвіду такої великої країни, як США.

Завдання

Складіть схему федерального державного механізму США в сучасний період.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 701 – 746.

2. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 323 – 330, 362 – 371.

3. Ригіна О.М. Історія держави і права Сполучених Штатів Америки. Новітній час (1914 – 2008 рр.). Курс лекцій. – Дрогобич: «Коло», 2011. С. 7 – 274.
4. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. С. 425 – 446.
5. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид дім «Ін Юре», 2002. С. 558 – 576.

Література додаткова:

1. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США. К.: Україна, 1999. 554 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/596102/>.

ВЕЙМАРСЬКА РЕСПУБЛІКА, ВСТАНОВЛЕННЯ ТА КРАХ НАЦИСТСЬКОЇ ДИКТАТУРИ В НІМЕЧЧИНІ. ПРОГОЛОШЕННЯ ФРН. Тема 14.

(2 год.)

1. Демократична революція в Німеччині 1918 – 1919 рр.. Її особливості і значення. Проголошення республіки.
2. Прийняття Веймарської Конституції. Державний устрій Німеччини за Конституцією.
3. Виникнення політичних партій. Утворення і програма нацистської партії НСРПН.
4. Політична боротьба в Німеччині в 20 – 30 рр. Прихід до влади нацистської партії.
5. Характеристика нацистської диктатури у Німеччині:
 - а/ ліквідація парламентаризму, зміни в державному апараті, ліквідація автономії земель;
 - б/ ліквідація демократичних прав і свобод, встановлення режиму терору і насильства, заборона політичних партій і організацій;
 - в/ апарат насильства (СА, СД, СС, гестапо та ін.), концтабори;
 - г/ реакційне законодавство в соціальній сфері, в галузі економіки, культури, трудових відносин тощо.
6. Суд і судочинство в період нацистської диктатури.
7. Проголошення Федеративної Республіки Німеччини.

Методичні вказівки до вивчення теми

У Веймарській республіці в Німеччині встановлено нацистську диктатуру, яка була однією з найбільш реакційних форм військово-поліцейської держави, формує диктатури найбільш реакційних і шовіністичних політичних сил країни. Необхідно дати характеристику причин і суті демократичної революції в Німеччині, показати утворення республіки і прийняття та зміст Веймарської Конституції, розкрити соціальні корені нацизму, причини встановлення його в Німеччині, показати особливості соціально-економічного і політичного розвитку Німеччини, які сприяли встановленню нацистської диктатури, дати характеристику нацистської держави і права в Німеччині. Варто порівняти цей режим з іншими тоталітарно-шовіністичними державами і режимами, напр., сталінським та ін.

Завдання

Скласти схему державного устрою Німеччини за Веймарською Конституцією.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 663 – 700.

2. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 305 – 310, 341 – 343, 348 – 354, 535 – 542.
3. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. С. 483 – 506.
4. Тищик Б.Й. Німеччина: історія державності і права (IX ст. – початок ХХІ ст.). Навч. пос. – Л.: «Тріада плюс», 2011. С. 175 – 311.
5. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид дім «Ін Юре», 2002. С. 592 – 633.

Література додаткова:

1. Бобилєва С. Історія Німеччини з давніх часів і до 1945 р.

Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2003. 528 с. URL:

<https://www.twirpx.com/file/1712650/>.

2. Бросцат М. Держава Гітлера: створення і розвиток внутрішньої

структурі Третього рейху. К.: Наука, 2009. 384 с. URL:

<http://resource.history.org.ua/item/0012859>.

ЧЕТВЕРТА І ПЯТА РЕСПУБЛІКИ У ФРАНЦІЇ.

Тема 15.

(2 год.)

1. Поразка Франції у війні з гітлерівською Німеччиною. «Держава Віші».

2. Визволення Франції та розробка і прийняття Конституції IV-ої республіки 1946 року. Її структура та оцінка.

3. Державний устрій Франції за Конституцією 1946 року.

4. Причини і суть змін Конституції в період 1947 – 1957 рр.

5. Причини прийняття та загальна характеристика Конституції Франції 1958 р..

6. Державний устрій Франції за Конституцією 1958 р.

7. Наступні зміни державного устрою і політичного режиму V-ї Республіки у Франції. Партийна система країни.

Методичні вказівки до вивчення теми

Історія держави і права IV-ої і V-ої республік у Франції дуже характерна і повчальна, вона свідчить про гостру політичну боротьбу у країні. Прийняття Конституції Франції у 1946 р. відбулося у складній післявоєнній ситуації, в обстановці боротьби широких народних мас за громадянські права та політичні свободи, за демократичні положення Конституції, за збереження демократичних інститутів виборчого права, за представництво у парламенті і в органах місцевого самоврядування. Перехід від IV-ої до V-ої республіки у Франції свідчить про певне падіння ролі парламенту, підпорядкування його виконавчій владі, про зростання ролі глави держави і уряду.

Завданням семінару є вивчення питань історії розвитку і суті державно-політичних і правових інститутів однієї з найбільших і найвпливовіших країн Європи, можливості їх використання у державно-правовому розвитку, становленні правової держави в Україні.

Завдання

Складіть схеми державного устрою Франції згідно з Конституціями 1946 і 1958 рр.

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Істина», 2005. С. 747 – 761.
2. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 380 – 385.
3. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. С. 465 – 482.

4. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред.проф.,чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид дім «Ін Юре», 2002. С. 653 – 670.

Література додаткова:

1. Тищик Б.Й. Шевчук Л.Е. Франція. Історія держави і права(IX-початокXXI ст..) Львів. Видавництво "Світ".2018

ДЕРЖАВА І ПРАВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

(1918 – початок XXI ст.).

Тема 16

(2 год.)

1.Характерні риси та основні напрямки державно-правового розвитку Великої Британії у міжвоєнний період.

2.Державний устрій Великої Британії:

- а/ структура, порядок утворення, роль парламенту;
- б/ структура, порядок утворення, роль уряду;
- в/ королівська влада.

3.Розпад Британської колоніальної імперії. Вестмінстерський статут 1931р. Британська співдружність націй.

4.Реформа парламенту в 1949 р.: причини, зміст, оцінка.

5.Зміни у виборчому праві. Виборчі реформи 1918, 1928, 1949, 1969 pp.

6.Судова система сучасної Великої Британії.

7.Партійна система Великої Британії.

8.Система, джерел та основні риси права Великої Британії. Соціальне законодавство.

Методичні вказівки до вивчення теми

Політико-правовий та державний досвід однієї з найстаріших країн Європи – Великої Британії - має велике значення для аналізу сучасної державності в цілому. Вона входить в п'ятірку провідних країн світу і основні проблеми, характерні для неї, представляють собою значні по своїх масштабах прояви глибинних тенденцій, властивих сучасним державам взагалі.

При підготовці до семінару слід звернути особливу увагу на вияснення основних тенденцій державно-правового розвитку країни у ХХ ст., на суть виборчих законів, роль політичних партій у соціально-політичній структурі країни. Слід дати аналіз, оцінку державно-правових явищ та інститутів, показати їх соціальну значимість, розкрити суть і шляхи формування правової основи держави, зміст основних систем, галузей та інститутів права, які у значній мірі відрізняються від континентальних.

Завдання

Складіть схему державного механізму Великої Британії в сучасний період (включаючи судову систему).

Рекомендовані джерела

Література основна:

1. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: «Атіка», 2007. С. 331 – 334, 374 – 379.

2. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. С. 447 – 464.

3. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред.проф.,чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка. – К.: Вид дім «Ін Юре», 2002. С. 577 – 591.

Література додаткова:

1. Тищик Б.Й. Велика Британія: історія державності і права (І ст. до н.е. початок ХХІст.).-Львів- Світ.авчальний посібник .- К.: Вища школа .

2. Тищик Б.І. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. – поч. ХХІ ст.). – Навч. посібник. – Л: Світ, 2016.

ДЕРЖАВА І ПРАВО ІТАЛІЇ НОВІТНЬОГО ЧАСУ.

Тема 17.

(2 год.)

1. Об'єднання Італії та її економічне і політичне становище у XIX – на початку ХХ ст. Участь у Першій світовій війні. Революційний рух.

2. Встановлення фашистської диктатури. Державний устрій та політичний режим в період фашизму (1922 – 1943). Корпоративна система.

3. Реакційне законодавство Італії в період фашизму.

4. Звільнення Італії та проголошення республіки.

5. Розробка, прийняття і структура Конституції 1947 року.

6. Державний устрій Італії за Конституцією 1947 року.

7. Держава і право Італії наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.

Методичні вказівки до вивчення теми

Італія після другої світової війни. Проголошення республіки. Конституція 1947 р. Державний устрій та політичний режим. Партийна система. Італійська держава на сучасному етапі.

Джерела та характерні риси права.

Завдання

Складіть схему державного механізму Італії за Конституцією 1947 року.

Рекомендовані джерела

Література основна:

Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. С. 507 – 516.

2. Тищик Б.І. Історія держави і права Італії. (Новітній час: 1918 – початок ХХІ ст.). Текст лекцій. – Л.: Видавничий центр юрид. ф-ту ЛНУ ім. Ів. Франка, 2013.

3. Конституции государств Европы: в 3 т. / Под общей ред. Л.А. Окунькова. – М.: «Норма», 2001.

Література додаткова:

1. Брис Катрин. История Италии; пер.фр. Т.Г. Губаревой. – СПб.: «Евразия», 2008 (вибірково).

2.

3. Газин В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки 1945 – 2002 роки. – К.: «Либідь», 2004. С. 151 – 169.

4. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 – початок ХХІ ст.) / За ред. М. Швагуляка. – Л.: «Тріада плюс», 2011. С. 510 – 552.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія держави і права зарубіжних країн»

Назви змістових	Кількість годин
Денна форма	Заочна форма

модулів і тем	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1.	150	.48	32	-	.	70	150	14	6	.	.	130.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. «Стародавня держава та право».												
ЗАКОНИ ВАВИЛОНСЬКОГО ЦАРЯ ХАММУРАПІ		4	2			4		-	-2			8
Тема 1												
ДЕРЖАВНІСТЬ І ПРАВО СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ		2	2			4		-	-			8
Тема 2												
ДЕРЖАВА І ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ		4	4			6		2				8
Тема 3												
Разом – зм. модуль 1		10	8			14		2	2			24
Змістовий модуль 2. «Держава та право періоду Середньовіччя».												
ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНКІВ		2	2			4		2				8
Тема 4												
ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ФРАНЦІЇ		2	2			4		-	-			8
Тема 5												
ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ АНГЛІЇ		2	2			4		2	-			8
Тема 6												
ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ НІМЕЧЧИНІ		2	2			4				2		8
Тема 7												
ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ПОЛЬЩІ (Х – XVIII ст. ст.)		4	-2			4		-	-			6
Тема 8												
Разом –		12	10			20		4	2			38

ЗМ. МОДУЛЬ 2												
Усього годин												
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. « Історія держави і права Нового часу».												
ДЕРЖАВА І ПРАВО АНГЛІЇ (1640 – 1918). Тема 9		4	2			4		-				8
УТВОРЕННЯ ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК США (1776 – 1918) Тема 10		4	2			4		2	-			8
. ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНЦІЇ В ПЕРІОД 1789 – 1918 рр. Тема 11.		2	2			4		-	2			8
. ДЕРЖАВНІСТЬ І ПРАВО АВСТРІЇ ТА АВСТРО-УГОРЩИНИ (XVIII – 1918 р.) Тема 12		2				4		-	-			6
Разом – зм. модуль 3		12	6			16		4	2			30
Змістовий модуль 4. « Історія держави і права Новітнього часу».												
ДЕРЖАВА І ПРАВО США В НОВИЙ ТА НОВІТНІЙ ЧАС Тема 13		4	2			4		2				8
ВЕЙМАРСЬКА РЕСПУБЛІКА, ВСТАНОВЛЕННЯ ТА КРАХ НАЦІСТСЬКОЇ ДИКТАТУРИ В НІМЕЧЧИНІ. ПРОГОЛОШЕННЯ ФРН.		4	2			4		-				8

Тема 14											
ЧЕТВЕРТА І ПЯТА РЕСПУБЛІКИ У ФРАНЦІЇ.		2	2		4		-				8
Тема 15											
ДЕРЖАВА І ПРАВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ (1918 – початок ХХІ ст.).		-2	2		4		2	-			8
Тема 16											
ДЕРЖАВА І ПРАВО ІТАЛІЇ НОВІТНЬОГО ЧАСУ		-2	-		4		-	-			6
Тема 17											
								-			-
Разом – зм. модуль 4		14	8		20		4				38
Усього годин											
ІНДЗ											
Усього годин		48	32		70		14	6			130

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
I.	II.		
1.	ЗАКОНИ ВАВИЛОНСЬКОГО ЦАРЯ ХАММУРАПІ Тема 1	4	
2.	ДЕРЖАВНІСТЬ І ПРАВО СТАРОДАВНОЇ ГРЕЦІЇ Тема 2	2	
3.	ДЕРЖАВА І ПРАВА СТАРОДАВНОГО РИМУ Тема 3	4	2
4.	ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНКІВ Тема 4	2	
5.	ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДньовічної Франції Тема 5	2	-
6.	ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДньовічної Англії Тема 6	2	2
7.	ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДньовічної Німеччини Тема 7	2	-
8.	ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДньовічної Польщі (X – XVIII ст. ст.)	1	-
9.	ДЕРЖАВА І ПРАВО АНГЛІЇ (1640 – 1918). Тема 9	2	-
10.	УТВОРЕННЯ ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК США (1776 – 1918) Тема 10	2	-
11.	ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНЦІЇ В ПЕРІОД 1789 – 1918 рр. Тема 11	2	
12.	ДЕРЖАВНІСТЬ І ПРАВО АВСТРІЇ ТА АВСТРО-УГОРЩИНІ (XVIII – 1918 р.) Тема 12	1	2
13.	ДЕРЖАВА І ПРАВО США В НОВИЙ ТА НОВІТНІЙ ЧАС Тема 13	2	

14.	ВЕЙМАРСЬКА РЕСПУБЛІКА, ВСТАНОВЛЕННЯ ТА КРАХ Тема 14	2	-
15.	ЧЕТВЕРТА І ПЯТА РЕСПУБЛІКИ У ФРАНЦІЇ. Тема 15	2	-
16.	ДЕРЖАВА І ПРАВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ (1918 – початок ХХІ ст.). Тема 16	2	
17.	ДЕРЖАВА І ПРАВО ІТАЛІЇ НОВІТНЬОГО ЧАСУ Тема 17	1	
	РАЗОМ:	32	6

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
I.	II.	Денна	Заочна
1.	ЗАКОНИ ВАВИЛОНСЬКОГО ЦАРЯ ХАММУРАПІ Тема 1	4	8
2.	ДЕРЖАВНІСТЬ І ПРАВО СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ Тема 2	4	8
3.	ДЕРЖАВА І ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ Тема 3	6	8
4.	ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНКІВ Тема 4	4	8
5.	ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ФРАНЦІЇ Тема 5	4	8
6.	ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ АНГЛІЇ Тема 6	4	8
7.	ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ НІМЕЧЧИНИ Тема 7	4	8
8.	ДЕРЖАВА І ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ПОЛЬЩІ (Х – XVIII ст. ст.)	4	6
9.	ДЕРЖАВА І ПРАВО АНГЛІЇ (1640 – 1918). Тема 9	4	8
10.	УТВОРЕННЯ ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК США (1776 – 1918) Тема 10	4	8
11.	ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНЦІЇ В ПЕРІОД 1789 – 1918 рр. Тема 11	4	8
12.	ДЕРЖАВНІСТЬ І ПРАВО АВСТРІЇ ТА АВСТРО-УГОРЩИНИ (XVIII – 1918 р.) Тема 12	4	6
13.	ДЕРЖАВА І ПРАВО США В НОВИЙ ТА НОВІТНІЙ ЧАС Тема 13	4	8
14.	ВЕЙМАРСЬКА РЕСПУБЛІКА, ВСТАНОВЛЕННЯ ТА КРАХ Тема 14	4	8
15.	ЧЕТВЕРТА І ПЯТА РЕСПУБЛІКИ У ФРАНЦІЇ. Тема 15	4	8
16.	ДЕРЖАВА І ПРАВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ (1918 – початок ХХІ ст.). Тема 16	4	8
17.	ДЕРЖАВА І ПРАВО ІТАЛІЇ НОВІТНЬОГО ЧАСУ Тема 17	4	6
	Разом:	70	130

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція — це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою. Лекція використовується, як правило, у вищих навчальних закладах і старших класах загальноосвітньої школи.

Важливе місце у навчальному процесі займає **інструктаж**. Він передбачає розкриття норм поведінки, особливостей використання методів і навчальних засобів, дотримання правил безпеки під час виконання навчальних операцій. Це важливий етап в оволодінні методами самостійної пізнавальної діяльності. Адже важливо, щоб студенти розуміли не лише, *що* треба робити, а і *як* це робити.

Чільне місце серед групи словесних методів посідає метод **роботи з книгою**. Віднесення його до цієї групи дещо умовне. Студенти мають розуміти, що основне джерело отримання наукової інформації — не викладач, а книга. Тому, так важливо навчити студентів методів і засобів самостійної роботи з книгою: читання, переказу, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, схем, графіків та ін.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація — це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у натурі, динаміці.

Ілюстрація — метод навчання, за якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлини, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Сутність цих двох методів близька між собою в етимологічному плані.

Індуктивний метод — це шлях вивчення предметів, явищ від одиничного до загального. У результаті розуміння сутності ознак, властивостей одиничних предметів чи явищ, понять є можливість усвідомити істотні, типові закономірності чи властивості однопорядкових предметів або явищ. Проте, використовуючи індуктивний метод, варто не змушувати студентів завчати велику кількість одиничних понять, а лише ту інформацію, що дасть змогу виділити у споріднених поняттях суттєве, загальне, типове.

Дедуктивний метод, навпаки, базується на вивчені навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного. Студенти ознайомлюються із загальною закономірністю, а потім на основі цієї закономірності, правила, закону характеризуються інші явища, предмети. Індуктивний і дедуктивний методи перебувають у діалектичному взаємозв'язку.

Методи навчання за логічними ознаками не відокремлені від методів навчання за джерелами знань. У процесі використання словесних, практичних та наочних методів викладач і студенти не можуть обйтися без індукції, дедукції аналізу й синтезу.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу студентам у виділенні та "прийнятті" проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності студентів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає студентів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати студентів до розуміння і "прийняття" пізнавального завдання; керувати ходом пошукової мисленнєвої діяльності студентів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність студентів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

Дослідницький метод спрямований на включення студентів у самостійне розв'язання пізнавального завдання з використанням необхідного обладнання. Для ефективності цього методу варто дотримуватися низки вимог: створення проблемної ситуації; керівництво студентами при виділенні пізнавального завдання; спонукання студентів до пошуків гіпотези, перевірки її достовірності; надання допомоги у пошуках ефективних методів і резерву знань, необхідних для розв'язання задачі; орієнтація студентів на проведення досліджень і систематизація результатів проведеної роботи; включення студентів у самостійний аналіз перебігу та результатів проведеної роботи.

Пояснювально-демонстраційний метод. Студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислючи факти, оцінки, висновки, студенти діють у рамках репродуктивного (відтворювального) мислення. У ВНЗ цей метод набуває найширшого застосування для передання великого масиву інформації.

Метод проблемного викладання. Використовуючи різноманітні джерела та засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різноманітні підходи, показує способи розв'язання поставленого завдання. Студенти стають свідками і співучасниками наукового пошуку. І в минулому, і нині такий підхід широко застосовується.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і визначення завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, хто навчаються, самостійно опрацьовують наукові джерела, проводять спостереження і вимірювання, виконують інші дії пошукового характеру. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найбільш повно. Методи навчальної роботи безпосередньо переростають у методи наукового дослідження.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Методи проведення поточного контролю під час навчальних занять визначаються кафедрою і здійснюються шляхом усного опитування студентів, проведення контрольних робіт, виконання завдань та вирішення задач із практичних проблем. Проміжний контроль здійснюється шляхом проведення модуля (модульний контроль).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання шляхом проведення іспиту. Форма проведення іспиту – письмова, усна, тестова тощо - затверджується кафедрою.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Приклад розподілу балів, які отримують студенти (для екзамену)

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3			T1	T2	T3	T....	T	T	T	50
3	3	3			3	3	4					100

Поточне тестування та самостійна робота													Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 3						Змістовий модуль 4								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
3	4	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2		

Приклад розподілу балів, які отримують студенти за виконання курсової роботи (проекту)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 51	до -	до 49	100

Шкала оцінювання: Університету , національна та ECTS

<i>Оцінка в балах</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>За національною шкалою</i>	
		<i>Для екзамену, курсової роботи , практики</i>	
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>	
61-70	D	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>	
0 - 50	2FX	<i>Не задовільно з можливістю повторного складання</i>	

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчально-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу з навчальної дисципліни «Конституційно-правова відповіальність в Україні: проблеми реалізації», включає:

- ✓ державні стандарти освіти;
- ✓ робочу навчальну програму та навчальну програму;
- ✓ плани семінарських (практичних) занять та методичні матеріали до їх проведення;
- ✓ методичні матеріали щодо самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- ✓ індивідуальне навчально-дослідне завдання;
- ✓ завдання для проведення модульного контролю (тестові та електронні варіанти);
- ✓ підручники та навчальні посібники;
- ✓ навчально-методичні матеріали з вивчення тем навчальних дисциплін.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Бостан Л., Бостан С. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2018. 730 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/13-Istor_derzh_prava_Bostan.pdf.
3. Грубінко А. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 392 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/23271/1/Posibnuk%20Grubinko.pdf>.

- 4.Глинняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн . Навч. посібник .-К.: Істина , 2005.
5. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. / О. Джужа, Т. Третьякова, В. Калиновський та ін. Київ: НАВС, 2012. 376 с. URL: <https://www.naiau.kiev.ua/files/kafedru/idp/NP-IDP-ZK.pdf>.
6. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Бандурки. Харків: Майдан, 2020. 618 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9481/Bandurka_istoriya_prava_zarubizh%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- 7.Історія держави і права зарубіжних країн . Хрестоматія / За ред. проф. В.Д. Гончаренка . - К.: Вид.дім «Ін Юре», 2002.
8. Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія. /За ред. докт. Наук, проф., чл..-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка – Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2002.
- 9.Історія держави і права зарубіжних країн:правові джерела./упорядник Г. І.Трофанчук. – Київ: Юрінком Інтер, 2008.
- 10.Качур В.О. Суспільно-політичний устрій Канади в XVII-60-х роках XIXст. – К.: Магісір – XXI ст.,2008.
- 11.Крестовська Н.М., Цвіркун О.Ф. Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія-практикум .-Харків: Одісей, 2010.
12. Крестовська Н., Цвіркун О. Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія-практикум. Х.: Одіссея, 2017. 488 с. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/lic2016bac/idpz_03.pdf.
13. Маймескулов Л., Тихоненков Д., Россіхін В. Історія держави і права зарубіжних країн: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Право, 2013. 520 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1232560/>.
14. Макарчук В. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. К.: Атіка, 2019. 624 с. URL: <http://posek.km.ua/biblioteka/%D0%86/%D0%86%D1%81%.pdf>.
- 15.Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник . - К.: Атіка , 2007.
- 16.Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 – початок ст.)/За ред. проф. М. Швагуляка. – Львів: Тріада плюс, 2011.
17. Оrlenko B. Історія держави і права зарубіжних країн: посібник для підготовки до іспитів. К.: Ін Юре, 2019. 244 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Orlenko_VI/Istoria_derzhavy_i_prava_zarubizhnykh_krajin/.
- 18.Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник . – К.:Вид. дім «Ін Юре» , 2003.
19. Страхов М. Історія держави і права зарубіжних країн. Харків: Право, 2016. 416 с. URL: http://www.manybooks.org/auth/4084/book/11729/strahov_mm/storya_derjavi_prava_zarubjnih_kran.
- 20.Тищик Б.Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу. Навч. посібник. - Л.: Світ, 2001.
- 21.Тищик Б.Й. Історія держави і права країн зарубіжних країн (Середні віки та ранній Новий час)./ За ред. проф. Тищика Б.Й. Навч. посібник. - Львів: Світ, 2006.
- 22.Тищик Б.Й. Історія держави і права Польщі (Х- ст.- 1795 р.). Навч. посібник. Львів, - вид. юрид.ф – ту ЛНУ, 2003.

- 23.Тищик Б.Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час.(XVII-1918).Львів. Видавництво "Світ".2013
- 24.Тищик Б.Й. Шевчук Л.Е. Франція. Історія держави і права(IX-початокXXI ст..) Львів. Видавництво "Світ".2018
- 25.Тищик Б.Й. Велика Британія.Історія державності і права(Ⅴ-початок XXI) Львів. Видавництво "Світ".2017.
- 26.Тищик Б.Й. Сполучені Штати Америки.Історія державності і права(XV-початок XXI ст..) Львів. Видавництво "Світ".2020.
- 27.Тищик Б.Й. Історія держави і права Австрії та Австро – Угорщини (Х- ст.-1918р.). Текст лекцій.Львів, вид. юрид.ф – ту ЛНУ, 2003
- 28.Тищик Б.Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.).Навч. пос. – Л.: «Світ», 2013
- 29.Тищик Б.Й. Історія держави і права Австрії та Австро-Угорщини (Х ст. – 1918 р.). Текст лекцій. – Л.: Вид. центр юрид. Ф-ту ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – 80 с.
- 30.Тищик Б.Й. Історія держави і права Польщі (Х ст. – 1795 р.). Текст лекцій. Л.: Вид. центр юрид. ф-ту ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – 512 с.
- 31.Тищик Б.Й. Історія держави і права Італії. (Новітній час: 1918 – початок XXI ст.). Текст лекцій. – Л.: Видавничий центр юрид. ф-ту ЛНУ ім. Ів. Франка, 2013. – 376 с.
- 32.Тищик Б.Й. Німеччина: історія державності і права (IX ст. початок XXI ст.).-Львів – Тріада плюс, 2011. – 390 с.
- 33.Тищик Б.И. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. – поч. XXI ст.). – Навч. посібник. – Л: Світ, 2016.
- 34.Тищик Б.И. Італія: історія держави і права. (V – поч. XXI ст.). – Навч. посібник. – Л: Світ, 2015.
- 35.Тищик Велика Британія: історія державності і права (І ст. до н.е. початок ХХІст.).-Львів-Світ.авчальний посібник . - К.: Вища школа .
- 36.Тищик Б.Й. Історія держави і права Сполучених Штатів Америки (XVIст.-1918р.) Навч. посібник – Л: ЛНУ 2007.
37. Трофанчук Г. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела: навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2018. 352 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk709942.pdf>.
- 38.Федоров К.Г. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник .-К.: Вища школа, 1994
39. Хома П. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2015. 480 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk753016.pdf>.
- 40.Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. У 2. т. /За ред. чл- кор. АПрНУ В.Д. Гончаренка. – К.: ІнЮре , 1998.
- 41.Хрестоматия памятников феодального государства и права стран Европы / Под ред. акад. В.М. Корецкого. - М.: Госюриздан, 1961.
- 42.Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран / Под ред. З.М. Черниловского. - М.: Юрид. лит-ра, 1984.
- 43.Хрестоматія з Історії держави і права зарубіжних країн: у 2 томах./ /За ред. докт. юр. наук, проф., чл.-кор. АПрН України В.Д. Гончаренка – Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 1998.
- 44.Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія. К.: Вентурі, 1995.
45. Шевченко О. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. К.:

- Вентурі, 1998. 255 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/606214/>.
46. Шевченко О. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2018. 336 с. URL: <https://www.naiau.kiev.ua/files/kafedru/idp/NP-IDP-sxemu.pdf>.
47. Яремчук В. Історія держави і права зарубіжних країн: універсал. довід. Львів: БОНА, 2015. 400 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890>
- 48.Бернар Лекомт. Нові таємниці Ватикану. Свічадо. Ст..312, 2015р.
- 51.Banes T. D. The New Empire of Diocletian and Constantine / T. D. Banes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1982.
- 52.Groicki B. Tytuły prawa majdeburskiego / Batrłomiej Groicki. – Warszawa : Wydawnictwo prawnicze, 1954. – 305 c.
53. Górska Grz., Salmonowicz St. Historia ustrojów państw. – Warszawa, 2001;
54. Koranyj K. Powszechna historia 6 państwa i prawa: w 3 T. – Warszawa: PWN, 1976;
- 55.Maciejewski T. Historia powszechna ustroju i prawa. – Warszawa: Wyd. C. H. Bech, 2004;
56. Sszaniecki M. Powszechna historia państwa i prawa. – Warszawa, 2000;
- 57.Sójka – Zielińska K. Historia prawa. – Warszawa, 2001
- 58.Mackenzie T. Studies in roman law with comparative views of the laws of France, England and Scotland / Thomas Mackenzie. – Edinburgh and London : William Blackwood and sons, 1865. – 403 c.
- 59.Fortner R. S. International communication: History, conflict and control of the global metropolis. Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1993. 390 p
- 60.Wróblewski S. Powszechny austriacki kodeks cywilny z uzupełniającymi ustawami i rozporządzeniami, objaśniony orzeczeniami sądu najwyższego. Cz. I (§§1-937) / Stanisław Wróblewski. – Kraków: Leon Frommer, 1914. – 1374 s.
- 61.Górska Grz., Salmonowicz St. Historia ustrojów państw. – Warszawa, 2001;
- 62.Koranyj K. Powszechna historia państwa i prawa: w 3 T. – Warszawa: PWN, 1976;
- 63.Maciejewski T. Historia powszechna ustroju i prawa. – Warszawa: Wyd. C. H. Bech, 2004
- 64.Powszechna historia państwa i prawa. – Warszawa, 2000;

ДОПОМІЖНА.

1. Агадуров В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII століття). Львів: Вид-во УКЦ, 2002. 412 с.
URL:
https://chtyvo.org.ua/authors/Adadurov_Vadym/Istoriiia_Frantsii_Korolivska_derzha_ta_stvorennia_natsii_vid_pochatkiv_do_kintsia_XVIII_stolittia/.
2. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. К.: Дух і літера, 2005. 584 с.
URL:http://apsm.org/wpcontent/uploads/2017/03/1arendt_kh_dzherela_totalitarizmu.pdf.
3. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США. К.: Україна, 1999. 554 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/596102/>.
4. Бобилева С. Історія Німеччини з давніх часів і до 1945 р. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2003. 528 с. URL:
<https://www.twirpx.com/file/1712650/>.
5. Броскат М. Держава Гітлера: створення і розвиток внутрішньої структури Третього рейху. К.: Наука, 2009. 384 с. URL:

- http://resource.history.org.ua/item/0012859.
6. Бураков Ю., Питльована Л. Нариси історії Англії нового часу. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Центр Європи, 2003. 128 с. URL:
https://www.researchgate.net/publication/350495944_Burakov_UV_Pitlovana_LU_Narisi_istorii_Anglii_novogo_casu_Navcalnij_posibnik.
7. Віпперман В. Європейський фашизм: порівняльний аналіз (1922 – 1982). Київ: Дух і літера, 2008. 278 с. URL:
https://hromadalib.files.wordpress.com/2015/12/wippermann_2008_fascismus.pdf.
8. Дахно І. Право Європейського Союзу: навчальний посібник. Київ: Центр учб. літ., 2018. 415 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/626802/>.
9. Декларація незалежності США (4 липня 1776 р.). URL:
<https://lawbook.online/gosudarstva-zarubejnogo-pravo/dokument-deklaratsiyanezalejnosti-ssha-lipnya-63722.html>.
10. Декларація прав людини і громадянина. URL:
<http://wikipedia.org/wiki/>.
11. Іваницька О. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 – 2002): навчальний посібник. Вінниця: Вид-во «Фоліант», 2003. 560 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/210003/>.
12. Історія держави і права зарубіжних країн Стародавнього світу: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 330 с.
13. Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія: навч. посіб. для студ. юридичних спец. вищ. закл. освіти. К.: Видавничий Дім «Ін Юр», 2002. 716 с.
14. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до європейського Союзу: монографія / за заг. ред. І. Яковюка. Київ: Ред. журн. «Право України», 2012. 208 с. URL:
<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/1210>.
15. Історія Сполучених Штатів: Нарис / За ред. Г. Синкотти. Вашингтон: Інформаційне агентство Сполучених Штатів, 2010. 408 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009627>.
16. Катрич В. Держава і право Стародавнього Риму. К.: Вид-во Київськ. ун-ту, 1974. 113 с.
17. Кириченко В. Нова історія країн Азії, Африки, Латинської Америки. К.: Либідь, 2002. 168 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/837166/>.
18. Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. К.: Либідь, 2009. 592 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-105.html>.
19. Підопригора О., Харитонов Є. Римське право. К.: Юрінком Інтер, 2006. 512 с. URL: <https://yurincom.com/files/content/RimPravo.pdf>.
20. Порівняльне правознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів / за заг. ред. О. Петришина. Харків: Право, 2012. 271 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r233.pdf>.
21. Ригіна О. Історія держави і права Сполучених Штатів Америки: Новітній час (1914-2008 pp.): Курс лекцій. Дрогобич: Вид-во «Коло», 2011. 325 с. URL: <https://lawcollege.lnu.edu.ua/course/istoriya-derzhavy-i-prava-zarubizhnihkrajin/>.
22. Рубель В. Нова історія Азії та Африки: Постсередньовічний Схід (XVIII – друга половина XIX ст.): Навч. посіб. Київ: Либідь, 2007. 560 с. URL:

[https://www.twirpx.com/file/752325/.](https://www.twirpx.com/file/752325/)

23. Ставнюк В. Становлення афінського поліса. К.:Аквілон-Плюс, 2005.216 с. URL: <http://am.history.univ.kiev.ua/Stavnyuk-V.-V.-StanovleniyeAfinskogo-polisa.pdf>.

24. Статті конфедерації (1781 р.). URL:

http://www.pidruchniki.com/1221060558668/pravo/statti_konfederatsiyi_1781.

25. Талдикін О. Держава і право Стародавнього Сходу. Дніпро:

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 136 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1335/1/%D0%A%BD.pdf>.

26. Щербина П. Історія політичних і правових вчень стародавнього світу: Курс лекцій. Хмельницький: Хмельницький інститут регіонального управління та права, 2000. 406 с. URL:

https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p10_09.pdf.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Вивчення дисципліни студентами передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси, у тому числі Інтернет джерела.

1. Президент України: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Міністерство юстиції України: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <https://minjust.gov.ua/ua>
5. Конституційний Суд України: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://ccu.gov.ua>
6. Верховний суд України: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/>
7. Вища рада юстиції : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу: <http://www.vru.gov.ua/>
8. Офіційний вісник України : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу: <http://ovu.com.ua>
9. Урядовий кур'єр: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://www.ukurier.gov.ua/>
10. Газета "Голос України" : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : http://uamedia.visti.net/golos_ukrainy
11. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>
12. Національна парламентська бібліотека України Вернадського : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://nplu.org/>
13. Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://www.lsl.lviv.ua/>
14. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>

15. Національна історична бібліотека України : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://nibu.kiev.ua/>
16. Інститут історії України НАН України : офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу : <http://history.org.ua/>
17. Національна юридична бібліотека. URL: http://irbisnbuv.gov.ua/info_law.html.
18. Українська правнича фундація. URL:
<http://irbisnbuv.gov.ua/ulib/item/REF0010079>.
19. Журнал європейського і порівняльного права. URL:
<http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pravo>.
20. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL:
<https://nlu.org.ua/>.
21. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua.
22. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» . URL: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>.
23. Юридична бібліотека Школи права Йельського університету. URL:
<http://www.law.yale.edu/library/>.
24. Німецькі бібліотеки. URL: <http://www.ddb.de/>.
25. Національна бібліотека Франції. URL: <http://www.bnf.fr/>.

13. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ з історії держави і права зарубіжних країн

I. Стародавній світ

1. Первіснообщинний лад: характерні риси, стадії розвитку. Розклад первіснообщинного ладу, утворення держави і права, їхні характерні ознаки та соціальне призначення.
2. Утворення державності у Стародавньому Сході. Особливості цього процесу.
3. Виникнення Вавилонської держави, її суть, розвиток та падіння.
4. Суспільний устрій Вавилону.
5. Державний устрій Вавилону.
6. Закони царя Хаммурапі: розробка, причини прийняття, система, значення.
7. Характеристика цивільного і кримінального права в законах царя Хаммурапі.
8. Гомерівська Греція: суспільний устрій, органи управління, виникнення права.
9. Утворення Афінської держави. Реформи Тезея.
10. Реформи Солона в Афінах.
11. Реформи Клісфена в Афінах. Завершення процесу утворення держави.
12. Греко-перські війни. Реформи Ефіальта та Перікла в Афінах.
13. Суспільний лад Афінської держави.
14. Державний устрій Стародавніх Афін.
15. Виникнення держави у Спарті, її суспільний устрій.
16. Державний лад Спарті, його особливості. Право.
17. Виникнення Риму. Суспільний лад і органи управління. Жрецькі колегії.
18. Реформи Сервія Тулія у Римі та їхня оцінка. Особливості утворення Римської держави
19. Суспільний устрій Риму в період республіки: громадяни і негромадяни (латини, перегрини, вільновідпущенники, чужинці). Раби.
20. Державний устрій республіканського Риму: народні збори (види, компетенція, роль).
21. Сенат у Римській державі (порядок утворення, компетенція та роль).
22. Інститут магістратури у Стародавньому Римі: загальна характеристика, види магістратури (виникнення, основні риси, види та роль).

23. Причини кризи і падіння республіки в Римі: зміни в економіці, повстання рабів. Реформи братів Гракхів в Стародавньому Римі.
 24. Перехід від республіки до монархії в Римі: диктатура Сулли, тріумвірати.
 25. Принципат у Римській державі: зміни в суспільному ладі та державному устрої.
 26. Домінат в Римській державі, зміни в суспільному ладі та державному устрої.
- Реформи імператорів Діоклетіана та Константина в Римі.
27. Поділ Римської імперії на Західну та Східну, Падіння Західної імперії та її історичне значення.
 28. Джерела римського права в період республіки, їхня загальна характеристика. Діяльність преторів і юристів як джерело права.
 29. Закони XII таблиць у Римі, їхня характеристика.
 30. Джерела римського права в період імперії.

II. Середні віки

1. Виникнення феодальної держави і права: суть, особливості та етапи розвитку.
2. Виникнення держави Франків, особливості цього процесу. Суспільний лад. Реформи Карпа Мартелла.
3. Державний устрій Франків. Верденський договір 843 р.
4. Джерела права у Франків, їхня характеристика. «Салічна правда» - пам'ятка Франньофеодального права Франків.
5. Утворення Французької феодальної держави. Етапи її розвитку.
6. Сенійоріальна (вотчинна) монархія у Франції (суспільний лад, державний устрій) - J IX-XI ст. Королівська влада. Реформи Людовика IX.
7. Утворення станово-представницької монархії у Франції, характеристики. Зміни в суспільному устрої
8. Державний устрій Франції в період станово-представницької монархії; Генеральні Штати ; Паризький парламент. Виникнення прокуратури та адвокатури.
9. Встановлення абсолютизму у Франції. Зміни в суспільному ладі та державному устрої. Реформи кардинала А. Ришельє та Людовика XIV.
10. Завоювання Британії англо-саксами. Утворення англо-саксонських держав (V - VII ст. Суспільний лад та державний устрій (IX - XI ст.).
11. Завоювання Британії Вільгельмом Завойовником. Зміни в соціально-економічній і політичних системах (XI ст.).
12. Зміщення королівської влади у Англії в XI - XII ст. Реформи Генріха II.
13. Велика Хартія Вольностей 1215 р.: передумови прийняття, зміст, оцінка.
14. Виникнення станово-представницької монархії в Англії: зміни в соціально-економічній системі, суспільному ладі. Обгороджування селянських і общинних земель. Криваве законодавство (XIII-XIV ст.).
15. Державний устрій Англії в період станово-представницької монархії (XIII -XIV ст.). Виникнення структура, компетенція англійського парламенту (XIII -XVII ст.).
16. Виникнення та особливості англійського абсолютизму. Зміни в соціально-економічній системі та суспільному устрої. Державний устрій Англії в період абсолютизму (XV - XVII).
17. Судова система Англії в період Середньовіччя (XI - XVII). Виникнення, структура, роль суду присяжних в Середньовічній Англії.
18. Джерела права Середньовічної Англії (загальне право, право справедливості, статутне право і ін.).
19. Виникнення „Священної римської імперії німецької нації”, її суспільний лад та державний устрій (X-XIII ст.).
20. Виникнення та особливості станово-представницької монархії в Німеччині. Формування та роль суспільних станів. Утворення, структура, роль Імперського сейму та імперського камерального суду в Німеччині (XV - XVII).
21. Становлення князівського абсолютизму в Середньовічній Німеччині: причини, передумови, суть та оцінка.
22. Саксонське та Швабське зерцала в Німеччині: прийняття, зміст та оцінка (XIII ст.). „Золота булла” 1356 р.

23. Кароліна 1532 р. в Німеччині - кодекс кримінального та кримінально-процесуального права.
24. Австрія: утворення держави, суспільний лад, державний устрій (Х - ХУІІ ст.). Реформи Марії-Терезії та Йосифа II (XVII ст.)
25. Утворення Візантійської держави та її суспільний лад.
26. Державний устрій Візантії у V - VIII ст.
27. Еволюція суспільного ладу та державного устрою Візантії у VIII - XIV ст.
28. Джерела права Візантії: Кодифікація Юстиніана.
29. Утворення Польської держави. Вотчинна монархія у Польщі (Х - ХІІІ ст.). Утворення та особливості станово-представницької монархії, її державний устрій (XIV - XV ст.)
30. Утворення Речі Посполитої, її суспільний лад та державний устрій (XV - XVII ст.)
Магнатська олігархія у Польщі. Польська конституція 1791 р. Падіння (розподіли) Речі Посполитої.

III. Новий час

1. Передумови, етапи, особливості англійської буржуазної революції XVII ст. «Петиція про право» 1628 р.
2. Перший етап революції в Англії, соціально-політичні реформи, „Велика демонстрація” і „Трьохрічний акт” 1641 р.
3. Проголошення республіки у Англії в 1649 р. Зміни в державно-політичній системі. „Навігаційний акт” 1651 р., „Знаряддя управління” 1653 р.
4. Реставрація монархії у Англії в XVII ст. Утворення і суть партій торі і вігів у Англії. Спроби реставрації абсолютизму. „Habeas corpus act” 1679 р.
5. „Славна революція” 1688 р. у Англії, її суть та оцінка. „Білль про права” 1689 р.
„Акт про престолоспадкування” 1701 р., «Акт про посади» 1707 р. і ін.
6. Виборча реформа 1832 р. у Англії. її причини, зміст та оцінка. Виникнення політичних партій.
7. Чартистський рух у Англії. Виборча реформа 1867 р.
8. Виникнення лейбористської партії у Англії. Акт про парламент 1911 р. у Англії.
9. Виникнення англійських колоній у Північній Америці. їх політичне та економічне становище. Організація управління.
10. Війна американського народу за незалежність від Англії. „Декларація незалежності” 1776 р. (zmіст та оцінка).
11. „Статті конфедерації” у США 1781 р.: передумови прийняття, зміст та оцінка.
12. Конституція США 1787 р: прийняття, структура, основні положення та оцінка.
13. Законодавча влада США за Конституцією 1787 р. Структура Конгресу, порядок утворення палат та їхня компетенція.
14. Виконавча влада у США за Конституцією 1787 р. Президент (порядок обрання та компетенція).
15. Судова влада за Конституцією США (порядок утворення та компетенція).
16. Перший цикл поправок до Конституції США: причини видання, зміст та оцінка.
17. Проблема рабства у США. Громадянська війна (1861-1865 рр.) Законодавство цього періоду. Економічні та політичні наслідки Громадянської війни. Другий цикл поправок до Конституції США.
18. „Реконструкція” Півдня після Громадянської війни у США. Поява та суть „Чорних кодексів”. Виникнення у США реакційно-расистських організацій і процедур після Громадянської війни: Ку-клус-клану, Суду Лінча та ін.
19. Виникнення і оформлення демократичної та республіканської партій у США.
20. Причини, етапи, значення Великої французької революції XVIII ст. Декларація прав людини і громадянина 1789 р. у Франції.
21. Перший етап революції у Франції (1789 - 1792 pp.). Конституція 1791 р. Проголошенні республіки. Діяльність жірондистів.
22. Встановлення якобінської диктатури у Франції. Соціально-економічна і політична діяльність якобінців. Оцінка якобінської диктатури.
23. Період директорії та консульства у Франції. Конституції 1795 і 1799 pp.

24. Проголошення імперії Наполеона Бонапарта у Франції. Державний устрій і законодавство імперії.
25. Революція 1848 р. у Франції. Проголошення республіки (другої). Конституція 1848 р.
26. Третя республіка у Франції (1870 - 1940 рр.), її державний устрій та політичний режим
27. Джерела та основні риси права Франції після Великої революції 1789 р. Кодифікації 1804, 1807, 1810 рр.
28. Утворення єдиної Німецької імперії 1871 р. Конституція 1871 р.
29. Державний устрій та політичний режим Німецької імперії кінця XIX - початку ХХ ст.
30. Утворення дуалістичної Австро-Угорської монархії у 1867 р. Конституційні закони 1867 р. Державний устрій та політичний режим Австро-Угорської монархії (1867-1918 рр.).

IV. Новітній час

1. „Новий курс” президента Ф. Д. Рузвельта у США. Закон Вагнера 1935 р.
2. Доповнення та зміни до Конституції США: XVII - XXVIII поправки (причини, зміст та оцінка).
3. Законодавство періоду «холодної війни» у США: політичне та профспілкове (закон Маккарена-Вуда 1950 р., Хемфрі-Батлера 1954 р., Тафта-Харлі 1947 р. та Лендрама-Гріффіна 1959 р., та ін.).
4. Посилення влади президента США в роки та після Другої світової війни.
5. Верховний суд США та його роль у політичній системі країни у ХХ ст..
6. Судова система США в сучасний період.
7. Характеристика виборчого права у США (історія розвитку, правове регулювання, оцінка).
8. Реформи виборчого права у Великобританії 1918, 1928, 1949, 1969 рр. (причини, зміст та оцінка).
9. Королівська влада у Великобританії у ХХ ст., її характеристика та оцінка.
10. Парламент Великобританії у ХХ ст. Його компетенція та роль у державно-політичній системі. Парламентська реформа 1949 р.
11. Кабінет міністрів у Великобританії на сучасному етапі: порядок формування, компетенція, роль у державно-політичній системі країни.
12. Падіння Третьої республіки у Франції. Фашистська окупація „Держава Віші”.
13. Створення Четвертої республіки Франції. Державний устрій республіки за Конституцією 1946 р. Зміни Конституції у 1947 - 1957 рр.
14. Передумови прийняття Конституції Франції 1958 р., її структура, основні принципи оцінка. Державний устрій Франції за Конституцією 1958 р.
15. Революція 1918-1919 рр. В Німеччині. Проголошення Веймарської республіки. Діяльність уряду Ф. Еберта.
16. Прийняття, структура оцінка Веймарської конституції Німеччини 1919 р. Державний устрій Німеччини за Конституцією 1919 р.
17. Характеристика Веймарської Республіки в Німеччині. її державно-політичний розвиток, партійна система, суть та оцінка.
18. Виникнення націонал-соціалістичної робітничої партії в Німеччині програма та боротьба за владу.
19. Прихід до влади нацистської партії в Німеччині. Встановлення монополістично-партійної диктатури та реакційного політичного режиму. «Одержання» партії
20. Зміни в державному устрої Німеччини в період нацистської диктатури. Реакційне законодавство.
21. Каральна система нацистської диктатури в Німеччині (СА, СС, СД, гестапо, концтабори, поліція та ін.). Падіння нацистської диктатури.
22. Передумови створення післявоєнної державності в Німеччині. Потсдамська та інші конференції 1943 - 1945 р. Окупайний режим.
23. Проголошення Федераційної Республіки Німеччини. Прийняття Боннської конституції 1949 р. Державний устрій ФРН за Конституцією 1949 р.
24. Створення Німецької Демократичної Республіки. Входження НДР до складу ФРН і Юридичне оформлення цього процесу, оцінка.

25. Виникнення фашистського руху в Італії. Прихід фашистів до влади. Особливості італійського фашизму.
26. Зміни в державному устрої та політичному режимі Італії в період фашистської диктатури. «Корпоративна система». Падіння режиму.
27. Проголошення республіки в Італії та прийняття конституції 1947 р. Державний устрій Італії за конституцією 1947 р.
28. Відновлення незалежності Польської державності у 1918 — 1919 рр. Конституція .1921
29. Характерні риси державно-правового розвитку Польщі 1921 - 1939 рр. (Друга Річ Посполита). Режим «санації».
30. Демократична революція в Польщі 1989 - 1991 рр. Подальший державно - політичний: розвиток країни. Конституція 1997 р.